

KEMENESALJA

VEGYES TARTALMŰ FÜGGETLEN LAP

Magyarországi vasárnap reggel.

Előfizetési ára: Évesre 8 korona, félévre 4 korona, negyedévre 2 korona.

Éves szám ára darabonként 20 fillér.

Feloldó szerkesztő:

DINKREVE NÁNDOR

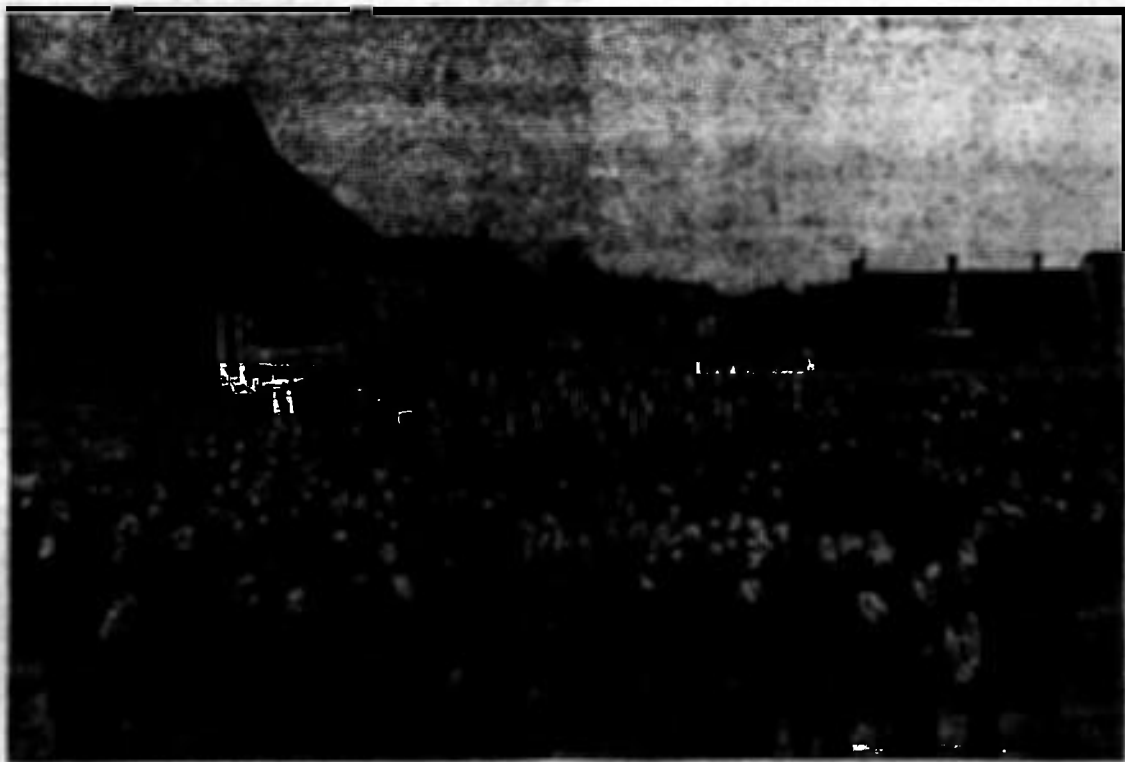
Szerkesztőség és Kiadóiroda:

Dinkreve Nándor könyvnyomdája Cellődomokton
ide intézendők a szerkesztőség részéről a közlemények,
hirdetések és mindennemű pénzügyi ügyek.

Dr. OSTFFY LAJOS

48-as függetlenségi Kossuth-párti képviselőjelölt programbeszéde.

Lapunk múlt heti számában leirtuk április hó 10-én városunkban lefolyt politikai események részleteit. Említést tettünk ama nagyszabású, magasszárnyalású programbeszédéről, melyet városunk és kerületünk egyik képviselőjelöltje, dr. Ostffy Lajos, vármegyei tb. főjegyző és osztyfiaszonyfai földbirtokos ezer és ezernyi választó közönség előtt és annak folytonos éljenzése között elmondott. Beszédének nyelvezete, stílusa, folytonossága, tartalmában mindenre részletesen kiterjedése nagy hatást keltett a hallgatóságban.

Szónoki képessége rövidesen megszerzi számára azt a politikai carriéret, mellyel illustriás államférfiaink díszelkedhetnek.

Ostffy beszédében nemcsak programját tárta választói elé, hanem valóságos philippikát tartott a mai rendszer hívei, korifeusai ellen.

Ostffynak, mint fenti képünkben is látni lehet, igen nagy és erős pártja van. A hideg, erős szél által kergetett fellegek ugyanis ezuttal sokakat visszatartott a programbeszéd végig hallgatásától. Képünkön bemutatjuk azt az imponáns jelenetet, amidőn dr. Ostffy Lajos mondja programbeszédét választóinak tömege előtt. A siri csendben, erős, meszekező hangját csak a szél által erősen lengetett zászlók lobogása nyomja el s időnként az az orkászzerű éljenzés, mely a választók kebeléből tör ki a határtalan lelkesedés következményeképpen.

A programbeszédet egész terjedelmében mai számunkhoz mellékeljük.

Lapunk mai száma 12 oldalra terjed.

Amerikai barátunk.

Az Északamerikai Egyesült-Államok volt elnöke, Roosevelt, európai útjában meglátogatta hazánkat is, néhány napot töltvén Eberhardon Apponyi Albert grófnál, Budapesten és Bábólnán. Bécsi jóakaróink, akik az egész világ összes népeit félrevezetik és akik a magyar nemzet ellen mint szervezett banda végeznek nemtelen munkájukat, majdnem úgy pukkadnak meg megrökökben, hogy az amerikai Unió volt elnöke, aki szereplésével a kor nagyjai között foglalja el helyét, oly szívesen keresett föl benyűnkelt, magát a legkellemesebben érezte köztünk és oly sok jóakarattal, egyenesszivűséggel és igaz szeretettel nyilatkozott rólunk. Nagy dolog az, mondja ez alkalommal egy jeles hazánkfia, ha a mi szent igazságunkat annyi európai rágalom és becsmérlés után egy oly férfiutól halljuk, aki bár koronázatlanul, csak népe bizalmának a koronájával fején egyik legnagyobb és leghatalmasabb államaikulás élén állott, aki tehát nem rágalmozó újságcikkekből és kétes jellemű szolgálatot teljesítő pamflettekből szerezte rólunk és a törekvéseinkről szóló információit, hanem egy birodalomnak nagy megbízhatóságáról híres diplomáciája útján. Ez adja meg Roosevelt nyilatkozatainak becsét és súlyát: ő tanulta történetünket; tudja, hogy szabadságszerető nemzet voltunk és vagyunk; tudja, hogy századok óta folyton-folyvást küzdelmünk az alkotmányos szabadságért, nemzetünk szabadságáért.

Hírlapjaink sokat irtak Roosevelt látogatásairól és nyilatkozatairól. Ez utóbbiak közül különösen kettőt kell kiemelnünk, mert azok reánk, magyarokra nézve rendkívül becsesek. értékesek és szerfölött tanulságosak. Ime, itt van rövid, tömör és magyar imádásos könyvbe való szép beszéde, melyet az országban az interparlamentális konferencia magyar csoportjához intézett:

„Az önök ősei az érdem, hogy azokat a támadásokat visszaverték, amelyek a nyugati kultúra ellen a barbarizmus világából jöttek, mert az önök őseinek teste állította meg a barbarizmus haladását. Washington népe a nyugati nagy városokban ma is csodálattal adózik az önök nagy, bátor, nemes királyai, Erdély, a Duna jobbpartja és balpartja dicső harcosai és ama győzelmes számos csata iránt, amelyet megvittak. *Nincs illusztrisabb történelem, mint a magyar nemzet történelme.* Én ismerem ezt a történelmet és nem tartanám magamat művelt embernek, hogy ha nem ismerném. Áttérve arra, amit Apponyi gróf mondott, uraim, önök és én egy ponton állunk, mert a *morális* politikai küzdelemnek főelvei minden országban ugyanazok: küzdelem a szabadságért, a szabadelvűségért, és egyszersmind az *erkölcsiségért* és végül a *vallási küzdelem*, amely egy erkölcsös országnak mindig az alapja. Mindazok az eszmék, amelyekért én küzdöttem az Egyesült-Államokban, szimbolizálva voltak nemcsak az Egyesült-Államokban, hanem Magyarországon is. Én küzdöttem főleg az arany szabadság

elveiért, az igazságért, az ember és ember között való egyenlőségért, a nyilvános ügyekben való föltétlen tisztességért és a polgárok szociális javaiért. Kerülünk kell egyrészt a reakcionáriusok törekvéseit, akik minden jónak előrehaladását meg akarják gátolni: de másrészt kerülünk kell azt, hogy félrevezettessünk a fantasztikus látványok által.

Ime, itt van a legszabadabb haitimás állam volt elnökének, ennek a nagy férfinak programja és hitvallása a szabadságról, a szabadelvűségről, az erkölcsöségről és a vallásról. Mit szólnak ehhez a szociáldemokraták, a szabadgondolkodók és a bécsiiek?

Rooseveltnak Bábólnán, az uradalmi kastélyban adott villásreggelin mondott beszéde is megérdemi, hogy azt megörökítsük. Ez pedig így hangzik:

„Nem vagyok elkészülve arra, hogy beszédet mondjak. De mégis egy szót kell mondanom. És ez az én legforróbb köszönetem és hálám önök iránt. Önök nem is képzelik, milyen boldog vagyok, hogy eljöhettek országukba, melynek története rám mindig különös vonzóerővel birt. Örülök, hogy itt lehetek ebben az országban, ahol olyan nevezetes történelmi események mentek végbe. Végtelenül boldog vagyok, hogy önökkel találkozhattam. Mielőtt eljöttem ide, azt hittem, hogy több barátságot fogok kötni. De azt látom, hogy itt mindenki barátom és olyan szeretettel méltósággal fogad, amelyre talán érdemtelten is vagyok. Valóban mondhatom, nagy személyes veszteségnek tekintem,

A falusi nép védelme.

Az O. M. G. E. szociális bizottsága ülésén felolvasta

Az emberi faj és a kultúra egyik legnagyobb ellensége tudvalegőleg az alkoholizmus. Így neveztek el a szociológia tudósai ezt az emberit és erkölcspusztító gazdasági és társadalmi bajt, a kulturának ezt az egyik legrettenetesebb kinvésését. Világrészek állanak már harcban e démoni jelenséggel, államok, társadalmak, tudomány, emberszeretet és egyéni áldozatkészség vetélykedve dolgoznak, a gáton, amelyek arra lennek bivatva, hogy a fenyegető veszedelemnek útját állják sőt azt lehetőleg visszaféjződésre kényszerítsék. Tizenegy alkalommal gyűltek már kongresszusokra a nemzetközi szociológusok, hogy minden részéből, elhozták a tudásnak minden fegyverét, hogy harcba vigyék azokat az adatokat, eszméket nemes anyagát összegyűjtötték, hogy abból újabb fegyvereket készíthessenek. Ez a nemzetközi mozgalom kihát az egész világra, eredményei azonban

ezeidig csak hezagosak, helyenként észre sem vehetők. Az anti-alkoholisták akcióját nagy mértékben megbénítja az a szakadás, amely táborukban nagyon is érezhető. Két felekezetre oszlanak ugyanis is a két ellentábor meglehetősen ellenséges indulattal áll egymással szemben. A teljes absztinencia hívei az igaz fanatikusok, akik sokszor kompromittálják a jó ügyet túlságos buzgalomukkal, amde külső sikereik dolgában határozottan ők viszik el a pálmát. A mérsékelték, mint a megalkurás hívei rendszeren, meglepő eredményeket elérni, döntő fordulatokat előidézni nem voltak képesek. A két tábor úgy látszik számerőre nézve körülbelül egyforma, mert a nemzetközi kongresszusokon eddig egyik fél sem merte a dolgot kenyértörésig vinni és így a kongresszusok nem hoztak semmiféle döntést abban a fő kérdésben, hogy az alkoholizmus elleni küzdelmet a teljes tartózkodás, avagy csak a mértékletesség, jellegje alatt akarják-e folytatni.

E benső bénító ok jelentősége eltörpül, ha azokat az azóriási akadályokat tekintjük, amelyek az anti-alkoholista mozgalom elé az

állami, a társadalmi és a gazdasági élet terén torlódnak. Egész nagy iparágak léte és jövője függ a szeszfogyasztástól. Ennek megfelelően a kenyérkeresőknek milliói s a családtagoknak többszörös milliói mindennapi kenyértét látják fenyegetve, amint az alkoholizmus elleni szigorúbb rendszabályokról van szó. Maradjunk annál, ami minket legjobban érdekel, a hazánkra vonatkozó adatoknál.

A szőlőbirtokosok száma Magyarországon az 1895. évi felvétel szerint 443,825 volt. a segédmunkások figyelembevételével 664. ezerre tehetjük a bortermelésben érdekelt családok számát. Ez a szám az 1895-iki felvétel óta tudvalegőleg igen jelentékenyen emelkedett.

Szeszfőzdeknél volt 1903-ban összesen 29,563 s a szeszfőzésben érdekelt családok száma kerekén 34,000-re tehető. Sörfőzde volt összesen 76. Az érdekelt családok száma kerekén 4400.

Még szelesebb érdekltséget tüntet föl a kiméresi ipar. A szorosabb értelemben vett Magyarországi területén a korcsmák száma

hogy idő hijján nem tanulmányozhatom itt mindazokat az érdekes intézményeket, amelyeket szerencsém volt itt látni és nem folytathatom ezt a reám rendkívül becses érintkezést, de remélem, hogy *továbbra is kontaktusban maradhatok önökkel*. A legélénkebb hálával leszek mindig önök iránt s ameddig csak élek, mindig ápolni fogom az emlékeket és folyton, minden alkalommal és minden helyen szószólója leszek a magyarságnak, mert tudom, hogy a legjobban akkor dicsérem a magyarokat, amikor *valóságának megfelelően írom le jellemüket*. Rajta leszek, hogy a magyarságnak mindenütt kijusson az a nagy tisztelet és becsülés, amelyet ez a nagy nemzet megérdemel.

Ezek Roosevelt világos, félre nem magyarázható szavai, amelyek egymagukban többet mondanak és értékesebbek, mint ellenségeink összes intrikái, hazugságai, rágalmai és megátalkodottsága!

Rooseveltet, mint családátját és férjét, nagyon jellemzi az a kis párbeszéd, melyet reggeli alatt folytatott Serényi Béla gróf miniszter feleségével. Miután kijelentette, hogy kevés olyan szimpatikus emberrel találkozott egy helyen, mint Magyarországon, a grófné érdeklődött Roosevelt családjáról, aki erre ráterelte a beszélgetést a feleségére és ezt mondotta:

„Senkinek sem köszönhetek annyit, mint a feleségemnek. Az ő odaadó

támogatása, bátorítása nélkül sohasem lett volna belőlem semmi. Ha újra eljövök önökhöz, biztosan elhozom magammal.

Jól esett lelkünknek, hogy a nagy és hőcs amerikai férfiúról lapunkban mi is megemlékezhetünk. Hogy néhai Luegernek utódai- és testamentoma végrehajtóinak rosszul esik, hogy a hidig bécsi fogadás után a szegény magyarok olyan meleg ünneplésben részesítették Rooseveltt Tivadart és hogy az Unió volt elnöke is hasonló méltánylást és szimpátiát tanusított a magyar nemzet iránt és hogy az osztrák sajtó most még annál epébb módon tör ellenünk és önti ki mérget és vad rágalmaikat: az is csak az osztrák feketelékűségnek, irigységnek és rágalmozási dühnek tipikus kitörése.

De mi örülünk, hogy az oceánon túl is vannak jóakaróink, akik ismernek bennünket, ismerik küzdelmeinket, szabadságszeretettünket és nemzetünk történetét, akik elfogulatlanul ítélnék és adják a magyarságnak elismerésüket; és ezek élén áll maga Roosevelt Tivadár az ő világraszóló nyilatkozatával!

Pósfalvai Tulok Benő.

Messze nyugatról, az enyhe tavaszszellő szomorú hirt hoz szárnyain felénk.

Valaki, akit vidékünk társadalma mindenkor rajongó szeretettel vett körül, aki — mert őszintén szeretett bennünket — mindenkor örömmel jött közénk, egy új világba költözött.

A beszédes ajkak, — melyeknek jóízű anekdotáit, érdekes visszaemlékezéseit csak néhány nap előtt is még érdeklődve hallgattuk, — ma már némék.

Ami jó „Nagyságos urunk” már nem él, meghalt.

Vigadni, örülni ment el körünkből, de a kegyetlen halál nem engedte meg, hogy a földi örömeiből néki is jusson még, elragadta hát orvul az élok sorából.

Még el sem bucsuzhattunk tőle. Virágot se szórhattunk kihült tetemére. El se kíséreltük utolsó földi útjára.

Testét elválasztotta tőlünk — előtől — a halál, de lelkét, azt vissza hozta nekünk az emlékezet és az a miénk marad örökké.

Pósfalvi Tulok Benő 1840-ben született Balozsamesyeren. Tanulmányait Szombathelyen és Pozsonyban végezte. 1870-ben vasvári főszolgabíró lett. 1873-ban lépett a közigazgatási pályáról és Szombathelyen ügyvédi irodát nyitott. Itt ismerkedett meg és kötött szoros barátságot Pázmány Dénessel és ő vele szervezte akkortájtban a vasmegegyi függetlenségi pártot. 1888-ban házasságot kötött Rösler Ilonával, majd az ügyvédkedést abbahagyta és átvette apósa birtokainak kezelését. Nyolc évi képviselőkeds után visszavonult az országos politika elől és csupán csak a vármegye politikai ügyében vett részt. Halála kiterjedt és előkelő rokonságot borított gyászba. Holttestét a szombathelyi családi sírboltban helyezték el örök nyugalomra. Temezésén a vármegye törvényhatósági bizottsága és a vármegyei függetlenségi párt. testületileg vett részt.

Tulok Benő valóságos típusa volt a régi kurucoknak, Őseit — akik évszázadokon át harcoltak a hazáért, a szabadságért — mindig büszkén emlegette. Ő maga különben a függetlenségi eszmék egyik legfanatikusabb

68,000 volt, legalább ennyit tesz ki tehát a kimérés jövedelméből föntartott s ebből élő családok száma.

A szőlőgazdaságban, erjesztő iparokban és a korcsmai iparban érdekelt családok száma ezek szerint meghaladja a 770,000-et és egy családot átlagosan 5 lélekkel számítva, a szeszitalok termeléséből és forgalmából élő lakosok száma megközelítene a 4,000,000-t, amely szám még mindig jóval alul marad a valóságnál, mivelhogy a számításból a borkereskedők, vendéglők, kávéházak, szállodák, azok alkalmazottjai, a szesz- és sörfőzdekből élő fuvarosok, iparosok s a szőlőpásztorok kimaradtak. Már ez a csekélyre vett számadat is amellett szól, hogy a szorosabb értelemben vett Magyarországnak 17,000,000-nyi lélekszámából több mint 20 százalék érdekelve van a szeszitaloknak termelésében és forgalmában. Nem annyira az ivók szenvedélye, mint inkább a mindennapi kenyérré való tekintet akadályozza meg azt, hogy mi magyarok az absztinenségek mozgalmához csatlakozzunk. Nálunk ennek a lehetősége ugyszólván ki van zárva. Nem a teljes tartózkodás fegyverével, hanem egészen más fegyverekkel kell nekünk az iszákosság ellen fellépünk. Nem feledkeztünk meg arról, hogy hazánk és néptünk

gazdasági boldogulása nagyrésztben a szőlőgazdaság reabilitálásától függ. Nekünk ez a gazdasági ágat fejlesztenünk kell és nem visszafejlesztenünk. A fogyasztás és kivitel emelésére kell törekednünk, nem pedig a közönséget a fogyasztástól visszariasztanunk.

A magánérdek a mértékletesség jelszava alatt folytatott antialkoholista mozgalomnak nem állhatja nyíltan útját, amint ezt a teljes tartózkodást hirdetőkkel szemben joggal megteheti. Azért sok olyan magánérdek marad fenn, amely a mértékletesség iránnyal is ellenség gyanánt áll szemben, ez az ellenségeskedés azonban már nem oly jogos és nem oly nyilvános.

Legnagyobb figyelmet érdemel az antialkoholista mozgalom gátjai közül az állami érdek. A szeszre kivett állami adók és illetékek jövedelme 1885-ben meghaladta a 22,000,000 K-t és 15 év alatt 86,000,000 K-ra emelkedett. Azóta is folyton emelkedésben van és az új szeszadótörvénnyel bizonyára meg többszöröződik. Egy ilyen óriási állami bevétel mellett minden kikutazó akció ama nagy kérdés megoldásának kell megelőznie, hogy honnan pótoljon a bevételi forrásaiban amugy is megszorult állam egy ily jelentékeny jövedelmet, ha arról lemondani volna kényte-

len. A magyar államra nézve ha erre csakugyan rákerül a sor, ez a kérdés egzisztenciális kérdés és még nem született meg olyan terv, amely ezt a problémát csak részben is megoldaná, de nem született meg az a magyar pénzügyminiszter sem, akit a nagy Gladstone sokszor idézett szavai megnyugtathatnának. A nagy angol államférfny a serfőzdek egy küldöttségének állítólag a következőket mondotta:

„Uram, az állami bevételek kérdése önöket ne nyugtalanítsa. Ez a kérdés nem állhat a szükségesnek talált reformok útjában. Egyébiránt oly józan lakossággal, mely munkabérént nem fecséri el, nem nehéz az államjövődelmeket pótolni.”

Talán mondanom sem kell, hogy Gladstone e szavakat Angliában és nem Magyarországon mondotta és ott is oly időben, amikor még az angol flotta újraszervezéséről nem volt szó és még nem építettek újabb és újabb Dreadnoughtokat. A mi szegényes viszonyaink között számolnunk kell azzal, hogy az államnak szeszadóbevételeit más forrásból pótolni egyelőre nem vagyunk képesek. Így ahelyett, hogy elérhetetlen álmokat hajszolnánk, arról kell gondoskodnunk, hogy miként alkudhatunk meg a mostoha viszonyokkal és

híve volt, amelynek számos tanujelét adta nyolc évi parlamenti működése alatt is. A sárvári kerületet képviselte két cikluson keresztül a Házban. Első ízben gróf Pestetich Andor, későbbi földmívelésügyi minisztert buktatta meg egyheti bámulatraméltó agitáció után. Akkor szerezte gégebaját is. 1887-ben Barthodeiszky Imre néhány szótöbbséggel kibuktatta, de amikor győztes ellenfele pár nap múlva öngyilkos lett, a sárváriak újra megválasztották. 1892-től kezdve még két ízben lépett fel, de mind a két esetben kisebbségben maradt. Az utóbbi időben már csak a megyegyűléseken politizált. A legutóbbi megyegyűlésen is szigorú kritikával illette a nemzeti akarat letörésére vállalkozott — bécsi parancs szerint működő — Kuen kormányt.

Tulok Benő halála eszünkbe juttatja azt a régi, jó időt, amikor e hazában még mindenki ember volt és magyar. Szinte szemünk elé varázsolódik a ma már csak regékben élő hősi kor világa, amikor még nemes versengés folyt, hogy ki a nagyobb, ki az igazibb hazafi, ki tud többet fáradni, ki tud többet dolgozni a haza javára. És az édesen ringató álomból valóra ébredve fáj látunk a mai kor ál szabadelvőségét, a nemzetköziség eszméitől megméltelyezett talpi hazafiak szájhösködését, a közügyek harcosának feltaladott szerénységek tülekedését az önérdék hajhászásban, a földön is eget leérgető alprótfák demagógiát a küzdelmes, a rohanó élet vásári zajában.

Mintha az az egyszerű, az a szürke kis ember magával vitte volna mindazt, ami szép, ami nemes, a hazafias, oda a sír mélyére.

Mintha az ő koporsójára hulló göröngyök eltemették volna a mi szebb jövőbe vetett hitünket is, ami boldog Magyarországba helyezett reményünket is.

Nem, nem.

Lesz még idő, jön még idő amikor a Duna-Tisza táján mindenki ember lesz és magyar.

El nem küldött levél.

Édes! Mi történt magával?
Mért ir olyan ritkán?
Most is olyan hidegen írt.
Talán haragszik rám?
Máskor oly édesen kezdte,
Csókos volt a vége
És beleírt mindent, amit
Érzett a szívében.

Nem is hiszi, az a közöny
Mennyire fáj nékem.
— Ráborultam az asztalra
Nem sirtam már régen, —
Úgy éreztem, hogy a szívem
Kitépték helyéből,
Úgy láttam, hogy a csillagom
Lehullott az égről.

Az éjszakát ébren töltve
Szinte akaratlan —
Elővettem az arcképét,
Melyet egyszer kaptam,
Amelginken mint kis gyerek,
— Kezét összetéve —
Mikor éppen imádkozik
Akkor van levéve.

És elnéztem, hosszan, némán,
A szemembe könnyült.
Egy-egy cseppje az arcomon
Végig-végig gördült.
A lelkelem még kérdegette:
Szabad-e remélni?
Hát én sohse leszek boldog?
Érdemes így élni?

Az a kicsi gyerek arckép
Csak mosolygott, nézett...
— És lassan erőt vett rajtam
Valami igézet

— Mintha forró csókot küldtek
Volna, messze tájról...
— És azután nagyon szépet
Álmodtam magáról.

NOVÁK PÁL.

Heti krónika.

Halálozás. A cselekmölki választókerületnek egy időben volt országgyűlési képviselő-jelöltje, a széles körben ismert Tulok Benő dukai földbirtokos, mult hétfőn délelőtti Szombathelyen a pyszélhűdés következtében hirtelen meghalt. Az előtt egy héttel adta férjhez Ilonka leányát Major László szombathelyi kataszteri beosztóhoz; szombaton pedig mint násznagy szerepelt Ernusz Marianne és Zaitz László esküvőjén s még a lakodalmi vendégasztalnál is ismert jó kedélyével leginkább ő mulattatta a násznépet. — Leányának elmaradt egyházi esküvője ügyében volt dr. Gaál Sándor apátplébánosnál, hogy az addig meg nem kapott »elbocsátási« ügyben járjon el, mivel egy héttel előbb annak meg nem érkezése miatt János házán az egyházi esküvő elmaradt. A plébánia hivatalában rosszul lett, eszméletlenül összerogyott; onnét vitték Sabária szálloda lakására, de dr. Stamborsky Lajos orvos intézkedésére a kórházba szállították, ahol a jó ember meghalt. Okleveles ügyvéd volt, mint vasvári főszolgabíró is szolgálta a vármegyét, majd Szombathelyen ügyvédi irodát nyitott, azután Pázmándy Dénessel első ízben szervezte a vasvármegyei függetlenségi pártot, két cikluson a sárváriaknak volt követe. 1849-ben született. — A család a következő gyógyszerintést adta ki: Alulírottak úgy a magunk, mint az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik, a jó férj, szerető apa, ipa, testvére és

milyen módokon enyhíthetünk a szeszivással fűzött visszaélésekből fakadó bajokon.

A nagy nemzetközi alkoholelles mozgalom legfeltűnőbb sikereit az északamerikai Egyesült-Államokban, Svédországban és Németországban érte el. Ellenlábokban sincsen azonban hiány s ezeknek az állításai adatai szerint az absztinencia eredményei csak mulók és látszólagosak. Azt állítják, hogy a szesznek elvonása alkalmat nyújt amorfizmus és éterivás elterjedésére, sőt kaput nyit az ópiumszívók végzetes szenvedélyének. A szeszitalom legklasszikusabb helyein gyanusan aránytalan mennyiségben fogy a kölni víz, a denaturált és a sósborszesz és a kórházakban sűrűn fordulnak elő olyan betegek, akiknek baját fényzölakk, padlóház és ehez hasonló szesz oldatok élvezete okozta. Ezeknek a kisebb szépséghibáknak a leszámításával az antialkoholista akciója egyike napjaink legnagyobb szociális mozgalmainak. Ha egyéb eredménye nem volna is, már magában az is eredmény, hogy szakadatlanul felszínre tartja a kérdést, ráirányozza a közfigyelmet az emberi faj ezen egyik legnagyobb ellenségére, folyton megvilágítja annak pusztító munkáját és a statisztikának meggyőzően beszélő adatait újabb és újabb csoportosításban sorakoztatja ellene.

Szent Györgynek a sárkánnyal vívott eme harcában a magyar nemzet eddig igen csekély részt vett. Az antialkoholista 1905. évi kongresszusa Budapesten folyt le. Jóformán ez az egész, amivel mi a nemzetközi akcióhoz hozzájárultunk.

Az állami és társadalmi kezdeményezésekkel az alkoholelles akció még csak bevezető lépéseinek egy igen kis részét tette meg, pedig a segítség nálunk semmivel sem kevésbé sürgős, mint bárhol másutt a világon. A Mády Izidor könyvében közölt adatok szerint palinka fogyasztás dolgában mindjárt Dánia után következünk és így Európában a második helyet foglaljuk el fejenként 5-3 liter tiszta szesz fogyasztással és Oroszország is csak utánunk következik 4-70 liter tiszta szesz fogyasztással.

Az emberi társadalom erényei és bünei szintén a geográfiai viszonyokhoz alkalmazkodnak és különböző földön, különböző népek körében eltérő fejlődést mutatnak. A magyar alkoholizmusnak meg van a maga speciális fejlődése és a maga speciális típusa: A magyar népet rontó alkoholizmus fő jellemvonását bizonyos antiszociális tünetekben látom, amelyeket kollektíve ezzel az annyira kifejező szóval: »korcsma«, lehet legalkalmasabban megjelölni. Ezek az antiszociális tünetek a

magyar alkoholizmusnak a legveszélyesebb és így legsürgősebb orvoslást igénylő tünetjei és ezekre akarom én főleg a t. szakosztály figyelmét terelni.

Ez okból nem fogok az alkoholizmusról, mint közegészségügyi problémáról beszélni. Figyelmem kívül hagyom az alkoholnak az erkölcsiségre gyakorolt vesztes hatásait. Azokról a módokról és eszközökről sem fogok megemlékezni, amelyek arra valók, hogy az iszákosság halójába kerüljön egyént a társadalom részére megmenteni igyekezzenek. Nem fogom fejtegetni a védekezésnek ama kérdéseit sem, amelyeket a nagyipari központoknak az iszákosság mérgétől való megtisztítására ajánlani szoktak, végül nem kívánom a problémát a közbiztonság szempontjából sem tárgyalni. Tökintetemet csak oda irányítom, ami a gazdákat legközelebről érdekli, a falusi népre és arra a szerepre, amelyet a falusi nép életében a korcsma játszik.

Nem kell tekintélyeket idéznünk, ha bizonyítani akarjuk, hogy a népnek erkölcsi, vallási, politikai és gazdasági megrontásában a főszköz és a főalkalom: a korcsma és ami azzal egybefügg.

(Folyt. köv.)

sógor: pósfalvai Tulok Benő földbirtokos, volt orsz. képviselő, életének 60-ik évében, rövidszendvedés és a halotti szentségek felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült tetemei folyó hó 20-án d. u. 4 órakor a szombathelyi emberbaráti kórház halottas házában fognak beszéltetni és a r. k. sirkerthben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelentezimentise-áldozat, a megboldogult lelki-üdveért a helybeli székességházban fog 21-én délelőtt fél 10 órakor az Urnak bemutatni. Szombathely, 1910. április 18-án. Az örök nyugalom örökjőn a felejtethen hamvai felett. Özv. pósfalvai Tulok Benőné szül. Rössler Iloná az elhunyt neje. Major Lászlóné szül. pósfalvai Tulok Ilonka az elhunyt leánya. Major László az elhunyt veje. Özv. Tulok Jánosné szül. Raitenmayer Serafin az elhunyt sógorneje. Özv. Kranitz Józsefné szül. Tulok Honor. Özv. Ernszt Gézané szül. Tulok Erzsébet. Axmann Gyuláné szül. Tulok Amália az elhunyt nővérei.

A legényegylet közgyűlése. A cellődmölki r. kath. Legényegylet 1910. április 24-én d. u. 5 órakor tartja idei közgyűlését az egyleti helyiségben, amelyre az egylet rendes és pártoló tagjait, valamint a szíves érdeklődőket tisztelettel meghívja az Elnökség.

Sok is a baj. Veszedelem, szerencsétlenség napirendben van szegény országunkban. Mint hajdanta kuruc elődeink is mondták és ruogdoggatták, hogy hát pusztulunk, veszünk. Csak néhány hete annak, hogy Ökörtön háromszáz magyar vesztette el életét, ime most meg Szegedről jön a szomorú, igazán lesújtó hír, hogy egy gyujtója-gyárban gondatlanságból történt kázánrobbanás következtében sok viruló leány lett a katasztrófa áldozata.

Új padok az apátsági templomban. Az új padok elkészültek és a tegnapi napon a templomban már el is helyzettek. A padok Schütz Gyula helybeli ásztalos műhelyéből kerültek ki, amely műhelynek dicsegetere válik az izléses és erős munka.

Tomotós. Belicay Gyuláné szül. Doktoricz Mária asszony életének 80-ik évében elhunyt; pénteken, f. hó 22-én délután 4 órakor tétett el a sírba, ahol a nagy változásokat feldöntetett életének befejeztével végső nyugodalomra talált. Halálának elközelgetését érezvén, az utolsó napokban sokszor fel-felsőhajtott és áldást kért mindazon testületekre, valamint egyesekre, ahol szánakozó szívet és alaminánát talált nehéz sorsában! — Nyugodjék békében!

Tíz Jánosbázn. Az elmúlt héten Jánosbázn Magdics Rudolf, özv. Lendvay Sándorné és özv. Tóth Ferencné pajtai, kazaljai lettek a puztító elem martalékai. A tíz keletkezése ezideig ismeretlen, de a csendőrség erőlyesen nyomoz.

Étlap. Roosevelt tiszteletére Hengelmüller báró washingtoni nagykövet által adott ebéden az étlap természetesen francia nyelven megszerkesztve. Szerepelt a *fogas du Balaton*, aztán *selle d'agne*, (báránycomb) a *béccasse sur canapé* (erdei szalonkából süttő szelet pirított zsemlyén) és azután ott volt *Mais à la crème*: ez az egyetlen *amerikai fogás*: minden igazi amerikaiaknak a legkedvesebb étke. Ez a pattogtatott kukorica, melyből a *mais à la crème* oly módon készül, hogy a pattogtatott kukoricát édes tejszínnel leöntik. Ebből az amerikai nézeti ételből Rozévelt is jól bepakkolt.

Bálint István halála. Megdöbbenően hatott a hír tegnap este 6 órakor, hogy Bálint István polgártársunk, a »Zöldfa«-vendéglő tulajdonosa, hirtelen kimúlt az élők sorából. A hír szárnya a valóságot hordta vörösszerte, mert — fájdalom — úgy történt. A most uralkodó járványnak, a vörhenynek esett áldozatul. A megboldogultnak négy — gyermeke ugyancsak vörhenyben beteg s így szeretett atyjukat utolsó útjára el sem kísérhetik. A részvét általános a szerencsétlen család iránt.

Új magyar találmány. Milhoffer Sándor, peszéradaci birtokbérő új mezőgazdasági gépet talált föl, amellyel a frissen megszántott porhanyós száraz földbe föl lehet hozni a megszántatlan talaj nedvességét s a nedvességét egyszerűen ott meg lehet őrízni. Milhoffer gépét a szakemberek nagyon dicsérik, a gyakorlatában teljesen bevált.

Lőtőgyverek elárvérezése. A szolgabírói hivatalban f. hó 28-án délelőtt 10 órakor elárvérezés alá kerültek különféle fegyverek, u. m. vadászpuskák, revolverek és egyéb tárgyak, melyek mint bűnjelkek szedettek el az illető delinquesektől.

Vásárhelyezés. A kereskedelmi miniszter a napokban értesítette a vármegye alispánját, hogy Hosszupereszteg község részére kivételesen megengedte, hogy a f. évben május hó 5-ére eső országos vásárt 6-dikán, az augusztus 21-ére eső vásárt pedig aug. 26-án tarthassak meg.

Vörheny és kanyaró. A járvány anynyira el van terjedve városunkban, hogy az iskolás és ovodás gyermekek nagyobb része vörhenyben és kanyaróban fekszik. Az iskolákat a közigazgatási hatóság lezárta bizonytalan ideig.

Hamis pénz. Sümegen több darab hamis egy koronás került forgalomba. A hamis pénz meglehetősen hű utánaála a jónak, csöngése azonban egyszerre elárulja. Jó lesz vele vigyázni!

Iparosok figyelmébe. A soproni kerületi kereskedelmi iparkamara területén működő ipari munkások kiváló szorgalmának és jó magaviseletének jutalmazására rendszerezett jutalomdíjak elnyerhetésére felhívást bocsájtot ki. A soproni kerület területén 6 darab egyenkint 100 korona jutalom lesz kiosztva. A jutalmazások iránti javaslatlétel és a jutalmak kiosztása a kereskedelmi és iparkamarák feladatát képezvén, felhívja a kamarakerület területén működő gyárosokat, közép- és kisiparosokat, hogy legkésőbb ez év május hó 31-ikéig közöljék a kamarával ama munkásaik névsorát, a rájuk vonatkozó és a jutalomra való érdemességet bizonyító adatok kíséretében, kiket a szóban levő jutalomra érdemesnek tartanak. A jutalomra való igény előfeltételei a következők: 1. magyar állampolgárság; 2. tényleges ipari munkában való állandó alkalmazás (kapuskocsis, gyári irodaszolga és más ily természetű szolgálót teljesítő a jutalomra igény nem tarthat); 3. Legalább 15 évi megszakítás nélküli működés az ipari munka körében (tanoncúvek beszámíthatók, évadhöz kötött ipari munkában alkalmazottaknál a teljesen betöltött évadok teljes évekké egyenértékűeknek tekintetik); 4. a rendes munkabér vagy munkakereset évi öszege a bejelentés évében 2000 koronát meg nem haladhat. Mindezen feltételek teljesítése hiteles okmányokkal, esetleg a munkakönyvvel vagy annak hiteles másolatával bizonyítandók. Ugyanazon munkás a szóban levő jutalomban csak egyszer részesülhet. A beadvány bélyegmentesen állítható ki, azok az iratok is, amelyek a jutalom feltételeit képező körülmények igazolására szolgálnak. Bővebb felvilágosítást nyerhetni a helybeli ipartestületnél.

Kiadó lakás. A Rákóczi-úton épületes aratt álló modern saroképületben egy teljesen külön álló uri lakás aug. 1-re kiadó. A lakás áll 3 szobából, 1 füvegés teli verandából, konyhából, fürdőszobából és minden hozzátartozó mellék-helyiségből. Külön díszes udvarral és villamvilágítási berendezéssel. Bővebb felvilágosítást szerkesztőségünk nyújt.

Füből való gyujtó. Egy angol folyóirat érdekes találmányról számol be olvasóinak. Arról van szó, hogy Elő-Indiában egy ott igen elterjedt fűnemű növény szárából állítanak elő gyufát, amely kitűnően bevált, amennyiben jobb és olcsóbb, is az eddigi gyufánál. Shopapurban már gyár is létesült, amelyben csak ilyen fűből készült gyujtót állítanak elő. Az új gyujtó sokkal olcsóbb a svéd gyufánál és foltve, hogy általánosan elterjedt, vele együtt egy új magyar szó születik meg a gyufa szó mintájára: a gyufa.

Augusta sanatorium. A József Kir. Herceg Sanatorium Egyesület gyulai József-sanatoriuma állandóan zsufova van tüdőbetegekkel. Ez a tulzsufotság arra indította a József Kir. Herceg Sanatorium Egyesületet, hogy egy második sanatoriumot létesítsen, amelyet az egyesület védnöknőjének Augustza főhercegnőnek nevével Augusta-Szanatoriumnak fognak hívni. Az Augustza-Szanatorium létesíthetése érdekében az egyesület a pénzügyminiszter engedélyezésével tárgysorsjatekot rendez, az ugynevezett Augusta-sorsjatekot, amelynek gyönyörű nagyrétkü nyeregménytárgyaival szemben csak egy koronás sorsjegyeket bocsátott ki az egyesület. A nyeregménytárgyak már ki vannak állítva a régi Nemzeti színház előtt e célra épült kiállítási pavilonban, amely káprázatos látványval külön érdekessége és látványossága a főváros utcai életének. — Naponta átlag ötvenezer ember bámulja meg az érdekes és pazarfényű kiállítást, mely éjszaka is teljes villamos megvilágításban látható. A jótékony célú tárgysorsjatek húzása május 24-én lesz.

Tanítók gyűlése. A szombathelyi egyházmegyei r. kath. tanítóegyesület jánosbáznai köre apr. 28-án Gécrcen tartja meg tavaszi gyűlését, melyre a kör tagjait és a tanógy barátait tisztelettel meghívom. Vásármiskén, 1910. ápr. 17. Szabó Imre, körelnök.

Vásár áthelyezés. A Zalaólvón folyó évi június hó 13-ára eső országos vásár az idén kivételesen 16-án fog megtartani.

A csendőrkök új laktanyája Jánosbázn. A mult héten költöztek ide a csendőrkök a régi lakásukból a Dukai-utcában épült új laktanyájukba. Az új lakás, melyet a város a régi vágóhid helyén építtetett, jóval tágasabb, kényelmesebb a réginél.

Megfgyyelőnek. Lapunk mult heti számában »Megfgyyelő« aláírással egy cikk jelent meg, melyre »Egy jelenvolt« az alábbi sorok közzétételére kért fel bennünket: — A Megfgyyelő ur azt a megjegyzést kockáztatta, hogy a mult hét péntekjén este egyik vendéglőben két jökedvű fiatalembernek olyan pezsgő szolgáltatott ki, mely se nem pukkadt, se nem mukkant. Ha a Megfgyyelő ur konyitana egy keveset is a pezsgőhöz, tudnia kellene, hogy a pezsgős füvegés pukkanás és kukkánás nélkül is fel lehet nyitni, ha óvatosan kezeli a pincért, sőt ilyenkor ki sem fut a pohárból az asztalra. De megjegyzéseim nem veszem rossz néven, mert meg vagyok róla győződve, hogy a pezsgő előtte csak fogalom, azt csak kirakatokból ismeri, vagy legfeljebb mások előtt látta, de ő maga sohasem rendelt magának. Ne sutor ultra crepidam. Maradjon csak Megfgyyelő ur a rézkürtnél, ön ahhoz »rt, hogy Dergcesen megállunk.

Egy jelenvolt.

As új adóörvények életbelépésének
Hieronymyi Károly kereskedelemügyi miniszter leirában arról értesítette a kereskedelmi és iparkamarákat, hogy pártolón közbejárt a pénzügyminiszternél az új adóörvények életbelépése és revíziója érdekében. Mithogy tudvalevően Lukács László miniszter sem lelkesedik túlságosan az új adóörvényekért; a melyeknek életbelépésére eddig úgy sem történt ugyszólván semmi, valószínű, hogy az új adóörvényeket egyhamar nem is léptetik életbe. Ha pedig egy pár év múlva életbe lépnek, az csak akkor fog megtörténni, ha a pénzügyminiszter keresztöltvítte a tervezett módosításokat, a melyeket minden gazdasági, érdekképviselet oly energikusan követelt.

London lakossága ezidőszent 7 millió 537.196 lelket számlál; ezek között van 4369 városi hivatalnok, — 18.000 rendőr — és 43.698 nyugdíjas egyén. A teljesen vagyontalan szegények száma 148.644, a parlamenti választóké 684.294. — Egyetlenegy napon 8071 vonat bogott be a londoni külvárosi állomásokról. A városi vasutak évenként 356 millió embert szállítanak, a közötti vasutak 374 milliót, az omnibuszok pedig 273 milliót. — A londoniak az elmúlt évben 922,800,000 levelet és 24,947,000 táviratot küldtek el. London kikötőibe 22.531 hajó futott be, amelyek 4 milliárd értékű árut hoztak be.

Kronika. Celldömlőkön a házak zászlódiszt öltöttek. Dr. Maróthy László járja az egyes községeket, mialatt dr. Ostffy emberei sem pihennek. Szentgotthárdon Széll Kálmán ellen, — boldog Isten, mire jutánk?! — egy Steinacker Ede nevű budapesti mérnök német-nemzetiségi programmal föl akar lépni. Bizonyos Wollinger Károly rábakereszturi molnár már évek óta hinti maga körül porosz-német érzelmeinek magvait és már annyira nekibátorodott, hogy német nyomtatványokon hirdeti a »magyarországi német néppárt« elveit. Ez a dicső férfi ugratta neki a német mérnököt, ez tüzte ki házára a porosz zászlót. A mérnök állítólag egy községben bejelentés nélkül már beszélt is, sőt államellenes nyilatkozatokat tett; ma pedig programbeszédet szándékozott mondani, amit a járási főszolgabíró érthető okokból nem vett tudomásul. Egyébiránt a napokban Szentgotthárdon Usz Gábor kir. közjegyző elnökségével gyűlés volt, melyen előkészítőbizottságot választottak: május 12-én lesz a jelölő gyűlés. — Ugyancsak a mult heten bizalmas értekezlete volt a rumi választókertlet néppártjának Kőnczöl István plébános lakásán. — Sárvárott mult vasárnap délután a főteremre mondta el a kerület 48-as függetlenség párti jelöltje, Szatlmayer János nicki plébános szépen megfogalmazott és lekészen elmondott programbeszédjét több százra menő választópolgár előtt, akik őt hatalmasan megjelénzték. Szót emelt még dr. Kőnczöl Ferenc ügyvéd, dr. Svastits Zoltán kir. közjegyző, Kálmán István városbíró és Pleszkáts Imre földbirtokos. A polgárság a legnagyobb figyelmet tanúsította és szép rendben oszlott szét. Itt jegyezzük meg, hogy Förster Ottó volt orsz. képviselő nem fog föllépni. — Tisza István grófot Szombathelyen, Körnenden és Óriszentpéteren nagy ünneppel fogadták. Sajátságos, hogy a szociáldemokraták Szombathelyen ismét tüntettek, holott éppen ők hirdetik mindig leghangosabban a szólásszabadságot. Óriszentpéteren »gazdag« ebédet rendeztek a gróf tiszteletére, amelyen nem pincérek, hanem az Őrség szép asszonyai és leányai szolgáltak. Ez is csak valami, ha más nem, hát: esemény. Tisza gróf nagyszabásu beszédet mondott. Éhen Gyula is jövedelvében lehetett, hogyne olyan ebéd után! mert Szombathelyre visszamenet a vasuti kúpeban vígan mosolygott a harminckét levélű biblia kövér alakjaira. — Huszár Károly, a sárvári kerület néppárti képviselőjelöltje, maga járja sorra a községeket. — A muraszombati kerületben biztos jelölt eddig csak egy van: szentmártoni Radó Lajos répcelaki nagybirtokos, az ág. hitv. ev. egyházkerület főjegyzője, néhai Radó Kálmán, v. b. t. fia. A függetlenségi Kossuth-pártnak, amelyhez a kerület eddigi képviselője, Batthyány Zsigmond nagybirtokos tartozik, még nincs jelöltje, noha azt állítják, hogy a gróf újból föllép; sőt hircsztelik, hogy ott Juszth-párti jelölt is lesz Csermák Ernő dr. ipolyvási ügyvéd személyében. — Felsőőröti Gueth Lajos ellen Hadik-Barkóczy Endre volt államtitkár partonkivüli programmal felléptek. — Neineltújváron Széll Ignác próbál szerencsét. — Szentgotthárdon 48-as programmal Polónyi Géza fog föllépni.

A budapesti nemzetközi kertészeti kiállítás munkálatai nagy arányban folynak künn a Városligetben az Iparcsarnok belsejében és az előtte elterülő nagy téren. Francia, porosz, holland, belga kertészek, kertészeti iparosok, üvegház készítőik serényen dolgoznak, hogy a megnyitás napjára, május 5-ére készen legyenek. 65 külföldi és 180 hazai kertész és kertiparos vesz részt a kiállításon, amely az eddigi bejelentések szerint nemcsak a hazai kertészeknek jubiláris kiállítása lesz, hanem a magyaránnyu bejelentéseket tekintve olyan nagyarányu kertészeti kiállítás lesz, amilyent még az országos magyar kertészeti egyesület 25 éves fennállása óta nem rendezett. A hazai kertészeti fellendülésének jele az, hogy míg az i. nemzetközi fényesen sikerült kertészeti kiállításon összesen csak 110 kiállító volt, most csaknem fél annyival több a hazai kertészek száma. A kiállítás iránii rendkívül érdeklődést tanúsítja az, hogy 36 magyar város és vármegye ajánlott föl 25 koronától 400 koronáig terjedő tiszteletdíjat. Mauthner Ödön maga két ezer koronát adott díjazásra, egy ezer koronásat és két 500 koronásat. Az egyik 500 koronás díj urasági kertészek legszebb zöldség gyűjteményére, a másik 500 korona a hazai kereskedelmi kertészek saját nevelésű piaci-növények gyűjteményének díjazására szolgált. A kiállításra való bejelentések határideje lejárván, a kiállítási bizottság elkészítette az általános beosztást s amelyből kitűnt, hogy a kertészeti kiállításnak még két-szer akkora hely sem lenne teljesen elegendő. Nagy arányban vesznek részt

a kiállításban Őfelsége udvari kertészei Budapest székesfőváros, amely eddigelő is nagyarányban szokott részt venni a kertészeti kiállításokban is, most sok meglepetésszerű látvánnyal gazdagítja a kiállítást. Az összes külföldi: nagy német és angol rendszerű üvegházak teljesen megteinek majd a növény világ csodás szépségű virágdiszeivel. A kiállítás megnyitására József főherceg Őfelségét kéri föl az egyesület.

„Napsugár“ név alatt egy új folyóirat fog rövid időn belül megindulni, mely folyóiratnak célja a magyarországi kulturális és jótékony nőegyleteknek egymás közötti érintkezését lehetővé tenni. A különféle, ma még ugyszólván elszigetelten működő nőegyletek ilyenformán egy egységes, hatalmas táborra egyesülének s női hivatásukhoz választott emberbaráti és kulturális mozgalmak ellenállhatatlan erővel ragadnak maguk körébe azokat is, kik az egyes csoportoktól távol állván, azok tényleges működésében részt nem vehetnek. Az egyleti hírek és a női mozgalmak tudósításai mellett a lap társadalmi kérdésekkel, a szépirodalommal s a művészet minden ágával is foglalkozni fog. Meg vagyunk győződve, hogy mindenki szívesen fogja ezen folyóiratot első megjelenésében üdvözölni s — tekintve az erkölcsi alapot, amelyen a folyóirat eszméje nyugszik — a továbbiakban támogatni. A nőegyleteket érdeklő érteitések díjtalanul lesznek a folyóiratban közölve s az első számban megjelenésre szánt ilyenmő közlemények már most beküldendők a folyóirat szerkesztőségébe (Komárom, Klapka-tér). Irodalmi munkásságát is szívesen fogad a folyóirat szerkesztősége, valamint alkalmi érdekességű amateur felvételek és tudósítások beküldését is.

Félfára vasuti jegy. Ha már az állami tisztviselők, állami tanitók, a törvényhatósági tisztviselők és alkalmazottak félfára vasuti jegyet kaptak, bizony igaztalanság volt, hogy a községi és hitefekezeti tanitók eddig nem részesültek ebben a kedvezményben. Most már bizonyosra vehető, hogy ez utóbbiak is megkapják. És mi mégis azon az állásponton vagyunk most is, hogy az egész vonalon meg kellene szüntetni a kedvezményt és akkor a jegy árát lehetne jóval is leszállítani: ez volna a haza polgári irányában az igazságosság és egyenlőség elvének tetteiben, a gyakorlatban való alkalmazása.

A községi és körjegyzők országos középponti egyesülete Budapesten május hó 4-én közgyűlést tart, melyen vármegyénkből is több jegyző fog megjelenni. E községi közgazgatás általános rendezéséről szóló határozati javaslatot vitatják meg és ha az előbb vagy utóbb érvényre juthat, bizonyára gyakorlatibb és célszerűbb intézkedéseket hoz életbe, mint azok, amelyeket elméleti emberek szoktak készíteni a közügy rovására. A községek adminisztrációját senki jobban nem ismerheti, mint jegyzőink, azért szükséges, hogy az ő szavuknak kellő sulya legyen.

(Halley-üstökűről és földünk csószáról.)

Ezzel a címmel aktuális tanulmányt irt Hoffman Ottó. Megírja a nevezetes üstökös eddigi ismert történetét. Megtudjuk belőle, hogy ugyanez a fényes égi tűnemény rémitette meg a zsidókat 66-ban Jeruzsálem elpusztulása alkalmával és ez ragyogott az égen, mikor Aetius római vezérnek sikerült Attila győzelmese hunjait visszazsírítani. De megjelent még sok más nagy történelmi esemény alkalmával is, például az 1436-ik esztendőben, a mikor Hunyady János Belgrádot védelmezte II. Mohamed ellen. Erdekes része a füzetnek az, amely a Halley-üstököséről keletkezett mendemondákkal foglalkozik és tudományosan alapon kimutatja, hogy a világ végéről keringő hírek nagyrészt a fantázia születte. A füzet ára negyven fillér.

Bécsi személt. A budapesti rendőrség a multkor letartóztatta Schab Ignác bécsi ügynököt, aki Budapesten pornografikus képekkel házalt; szállóbeli lakásán két nagy luda szeméremérsítő fényképet és albumot találtak, melyeket elkoboztak tőle. A büntető járásbírótság két napi fogházra és 100 korona pénzbüntetésre ítélte.

Hirdetéseket jutányos

áron felvesz a

KIADÓHIVATAL.

A KISBIRTOKOSOK ORSZAGOS FÖLDHITELINTÉ ZETÉNEK GYŐRI KIRENDÉLT SÉGE révén

földbirtokosok

300 koronától kezdve 4 és fél százalékos törlesztéses kölcsönökhöz juthatnak.

Közvetítési díj nem számítatik.

Drágább kölcsönök előnyösen KONVERTÁLTATNAK.

Soha többé!

nem cserélek szappant, mióta Bergmann Steckenpferd-illómatje szappannál (védjegy Steckenpferd, készítő Bergmann & Co, Tetschen a. E.) használem mert ez a szappan a leghatásosabb az összes orvosi szappanok közül szeplő ellen, valamint a szép, puha és finom arc-bőr apolására. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerertárban, drogeriában és illatszertárban stb.

ÜZLETÁTHELYEZÉS!

Tisztelettel hozom a nagyérdemű közönség b. tudomására, hogy Callidmükün, a Kossuth Lajos utcában Simon-féle házában levő

uri szabó-üzletemet ugyanazon házában, a Mayer-féle fűszer kereskedés helyére helyeztem át. Midő ezt a n. é. közönség szives tudomására hozom, egyszersmind kérve az eddigi szives pártfogásukat továbbra is. A legújabb tavaszi és nyári szűvel minták megérkeztek, melyeket kívánata bemutatok.

Készítlek ruheket szabásu polgári papj- és egyruhákát legelőgásabb kivitelben. Olcsó áron.

Tisztelettel
NÉMETH LÁSZLÓ

DINKGREVE NÁNDOR
könyvnyomdája és papirkereskedése
CELLDÖMÖLK (Kossuth-utca.)

Könyvek, lapok, hivatalos nyomtatványok, számlák, falragaszok, üzleti levélpapírok, borítékok, névjegyek, lakodalmi és béli meghívók dívatos kiállításban, jutányos áron, pontosan készíttetnek.

Takarékptári zárszámadások, üzleti fő- és segédkönyvek, gyászjelentések, folyóiratok, szövetkezeti nyomtatványok, eljegyzési tudósítások és minden egyéb nyomtatványok a legizlősebb kivitelben!

VIZSGALAPOKAT

már most megvásárolhatjuk

100 darabot 60 krajcárért

DINKGREVE NÁNDOR

könyv- és papirkereskedésében **CELLDÖMÖLK.**

Ostffy Lajos dr.,

a celdömölki 48-as függetlenségi Kossuth-párt jelöltjének

programbeszéd,

melyet

f. hó 10-én tartott a celdömölki főtéren.

Polgártársaim!

Aggódva nyílik meg ajkam a celdömölki választókerület polgársága, Kemenesaljának közönsége előtt, hogy tudom-e méltóképpen szólni e helyhez és e mai alkalomhoz?

E hely szíve Kemenesaljának: az ékesszólás, a művészi szó hazájának, Berzsenyi Dániel klasszikus földjének, ahol csak mesteri szózat volna igazán helyén.

E mai alkalom pedig: a nemzeti lelkiismeret megnyilatkozásának, egyik legszenvedőbb polgári jogunk gyakorlásának első mozzanata. Ehhez meg csak az igaz honfiszív vágyainak, a nemzeti lét feltételének tiszta ismerete és a politikai bölcsesség, előrelátás sugallhat méltó szavakat.

Sem művészi szónok, sem gyakorlott politikus nem vagyok. De reményem, hogy e fogytkozásaimat ellensúlyozhatja a hazafias lelkesség lángja, mely keblemben égve ég, — és elveim, meggyőződéseim, szándékaim széplőtlen tisztasága!

E hazafias, érdemes kerületnek függetlenségi 48-as Kossuth-pártja képviselőjelöltként állított ma ide Önök elé, hogy programot adjak; — kell tehát tárnom lelkemet, meg kell ismertetnem egyéniségemet, nézeteimet, törekvéseimet.

Polgártársaim! A képviselőjelöltségnek viharos és bizony nem kellemes útjára a felém irányult jóindulat és bizalom egy csendes hivatalszobának négy fala körül szólított, hol immár 8-ik esztendője szolgálom szajtanak, észrevétlenül, szerény munkával sokkal inkább hazánkat: szeretett vármegyénket.

Ez a munka és hivatáskör nem tette szükségessé, hogy a nagy politikának dolgaival foglalkozzam, azt pedig többé-kevésbé ki is zárta, hogy a választási küzdelmek forrágában részt vegyek. Nem is tettem. Politikus nem voltam, semmiféle országos politikai pártos nem tar-

tostam, s azon egyetlen alkalom, amelyben idáig ily irányban politikai jogomat gyakoroltam egy pártonkívül jelölt mellett, a baráti vonatkozásokon alapuló kötelezettségem következménye volt.

Ennek dacára is azt hiszem, hogy teljesen kialakult politikai nézetekkel, úgy érzem, hogy határozott politikai iránnyal és vallom, hogy tántoríthatlan szilárd elhűsűséggel felfegyverve állok itt Önök előtt, mint az 1848-as függetlenségi Kossuth-pártnak katonája.

A függetlenségi politikának irányához csatlakozásomat legelső alkalommal az 1905. évi kormányalakulás után akkor jelentettem ki, midőn ez irányban vármegyénk akkori főispánja Bezerédj István nyilatkozattételre s az alkotmánypártba való belépésre szólított fel. Az akkori nyilatkozatomhoz híven később az ország függetlenségi 48-as pártba be is léptem.

Politikai nézeteimnek, irányelveimnek kialakulása háromféle tényezőn nyugszik.

1. Elődeimnek emlékéen családi hagyományain.

2. Tanulmányaimon életpályámra való elköszűleteimen.

3. Vármegyei szolgálatom, ez alatt a politikai küzdelmek megfigyelésén, azokból vont következtetéseimen.

Családóm múltja; még közvetlenül előttem édesatyámnak és az ő két testvérének élettörténete is hosszú sorozata ugyanazon küzdelmek történetének, amelyet a magyar nemzet vitt a nemzeti, a lelkiismereti szabadság, az állami önállóság és függetlenség elnyomására, megsemmisítésére irányított törekvésekkel szemben.

Esek az emlékek legfeljebb időlegesen tárnai taníthatják lelkemet, de megalkudni, megalkodni soha!

Tanulmányaim, előkérszűleteim, amelyeket az élet nagy útjának sikere érdekében komoly ólitudatossggallal igyekeztem végezni

a mezőgazdasági és állami tudományok körében, nemkülönbön Nyugat-Európa kontinentális államainak — melyeket nagyobb-részt bejártam — és nemzeti életének, melyet szemlélttem, közvetlen megismerése azt a meggyőződést érlelték meg bennem, hogy ennek a szabad magyar földnek népét, ennek a nemzetnek igaz fiát vérmérsűkületűk, intelligenciájuk, hajlamaik az egyéni, polgári, lelkiismereti szabadságra és ezt a politikai nemzetet ugyanezen tulajdonságok, valamint a világpolitikai helyzet a függetlenségre, az állami önállóságra teszik hivatottá. De nemcsak hivatottsága ez ennek a nemzetnek, hanem egyttal létfeltétele is, amely nélkül megáll szívének verése, megdermed lelkének szárnya és szibbadtan hanyatlík le különben erős, munkás karja!

Hiábavaló itt minden okoskodás, minden bölcselkedés, mely mérésűkületet, lemondást, a tényleges viszonyokkal való megalkuvást prédikál és a jövőbe vetett lelkes, merész tekintetet üres ábrándozásnak minősítve, egy ólitudatlan, szolgálai munkálkodás üdvét hirdeti. Es a nemzet szabadságra és első sorban arra van teremtve, hogy 1000 éves dicső múltjához méltó fényes jövő felé, messze vetett bátortelkintettel, ólitudatosan, lelkesen haladjon előre politikai, nemzeti szabadságának életadó légkörében.

Végül közel 8 évi vármegyei szolgálatom alatt volt alkalmam a közélet mozgalmait, valamint a nagy politika tengerének hullámveréseit megfigyelnem, a nemzet létének, alapvető szűksűgleteivel, az ezeket

tényleges viszonyokat összehasonlitanom.

E tekintetben a legutóbbi hozzászűlságok siralmas korszaka azt a tapasztalást nyújtotta, hogy állapotaink, sűrűlsűnk ma is azok, mint voltak a nagy nemzeti reformok idejét: 1848-at megelőzőleg.

Somsich baranyai követ tett válasszfelirathoz szövege így szólt: „Őseink az 1790-ik X-ik cikkben királyi akarral és szentesítve kimondották, hogy hazánk szabad ország és egész törvényhozási és kormányzati rendszerében független, tehát semmi más országnak vagy nemzetnek alája nem rendelt,—azonban fájdalom ezen sarkalatos törvénynek az élet, a valóság meg nem felel, s innen az örökös tusa a nemzet és királyi közjogi hatalmának korlátai felett, mely ily mértékben a világon sehol nem fordul elő.”

Ezt a sóhajtást ma is naponként kicsalhatja a honfi szívből hazánk politikai viszonyainak szemlélete. 30 éven át kormányozta e nemzet hajóját egy párt, melynek szabadelvű párt volt a neve és e nevezet, a szabadszelleme haladás meg is felelt volna a magyar néplelek hajlamainak, azonkívül ez a párt bizonyos reformtörvényekkel kedvezett is az egyéni, a polgári, a lelkiismereti szabadság követelményeinek, mégis nem volt meg összhangja a szabad magyar néplelekkel, az egyéni szabadságnak kedvező, politikai, nemzeti függetlenség, állami önállóság, politikai szabadság nélkül a magyar néplelket ki nem elégíthette, nemzeti vágyai, elnémit azent jogai miatt bensejében folyton forrongott az, míg kitérés az a pártot meg nem semmisítette.

És most pár éves küzdelem után megint feltámadt az a párt mint csontra azott kisértet és parlamenten kívül kezébe ragadta az ország gyeplőjét. Az egyén szempontjából megint szabad szellemű reformokat hirdet s jöhíszemű lelkek megtervezésére kisajátítja korunk leghatalmasabb létényezőjének a „muának” jelszavát, azonban a nemzeti önállóság, függetlenség, politikai szent szabadság munkálása, megvalósítása helyett, az uralkodó hatalom akarata előtt való meghajlást, az egyszóval diktált béke elfogadását, a nemzet milliói szíve vágyának elnémitását hirdeti.

Hát t. Polgártársaim, megint csak feltör Kossuth Lajos sóhaja keblünkől, s a magam részéről szinte hallom a lemondás felett zúgni, mint a nagy költő, a tömeg lelkét, hogy „Milliók egy miatt!” E millióknak kell érvényt szerezni *szabad államban*, másként nem lehet!

Ezen alapon csatol engem meggyőződésem a függetlenségi 48-as Kossuth-párthoz ma, de bármi legyen is a jövő alakulása, minden körülmények közt a jövőben is csak ezen párthoz tartozhatom.

A magyar parlamenti pártokról nézetem az, hogy azok mai összetételükben jórészt üres jelszavak és nem lényegbevágó alapirányzatok szerint csoportosultak a ezért teljesen híven nem is tükrözik vissza a magyar nemzet politikai irányait.

A magyar nemzet lelkület és gondolkodási világában kétféle irányzatot láthatunk érvényesülő különböző korzások és néprétegek szerint a mai pártkereteknek sem mindig hű és találó jelvényei, jelszavai alatt is.

Az egyik irányzat a bátor, néha merész haladásnak (progresszióknak), a nemzeti intézmények megújításának, a reformoknak úgy az egyéni, mint a nemzeti szabadságok legteljesebb érvényesítésének irányja. A másik pedig a meglevő viszonyok és állapotok, a nemzeti intézmények megerősítésének, konszolidálásának, konzerválásának irányja.

Vannak korzások, amidőn a nemzet általában, s vannak a magyar nemzetnek néprétegei, amelyek mindig a gyors előrehaladás, a szabadságesszének talaj megfelelő reformok, új alkotások progresszív irányát vallják magukénak, míg vannak korzások és néprétegek, amelyek meg bizonyos állandóságnak, a meglevő viszonyokkal való megalkuvásnak, azok *konzervatív* hívei.

Mai pártkereteink közül kiemelkedve az első irányzatnak táborá: a nemzeti nagy refor-

nyokkal való megalkuvás, nemzeti konszolidációra törekvő törvényalkotások korzákának: az 1867-nek jelszavában alkothat politikai pártot.

Ennek a két irányznak, a *progresszív* és *konzervatív* iránynak kell egymást egészítő parlamentari változásban változtatni, mikor az egyik vagy másik a maga hivatását a nemzet feltöltésére szerint töltsék.

A kettő mellett helyet foglalhatnak még a magyar parlamentben bizonyos *közep-pártok* és pedig esetleg felekezeti vagy osztályérdek jelszavakkal, de csak mint kisebbségek, azzal a hivatással, hogy az országnak azon — nemzetiségi — vidékein, ahol sem a progresszív, sem a konzervatív irányú magyar párt tért nem nyerhet, mégis egy nemzeti jellegű magyar párt keretébe egyesítsék, akár felekezeti, akár bizonyos érdekkör, vagy osztálypolitika jelszavaival a nemzetiségi honlakosokat.

De mind e pártoknak alapeltétly gyanánt az 1790. X. t.-c. teljes megvalósítását kell kitűzni, másképen létjoguk nincs. *Készségbejött*en logikátlan és hazafiatlan, tehát az a párt, a mely haladást, szabadelvűséget, reformokat hirdet esen legelső nemzeti irányban való minden mozdulat, minden haladás nélkül, az e kérdésekben való legborzasztóbb stagnáció mellett.

Hiszem is, hogy nem lesz Magyarország hazafias párt más irányzattal, mint progresszív, vagy konzervatív irányzattal; és ez lesz az igazi 48 és 67. Ennek mielőbbi bekövetkezése esetén is részéről az 1848-as függetlenségi progresszív irányzathoz tartozhatom a politikai működés terén és pedig úgy a nemzet politikai helyzetében, mint egyéniségemben gyökeröző okoknál fogva.

Az első szempontban meggyőződésem szerint ma Magyarországon nemcsak az 1790. X. t. c. vár sürgős megvalósításra, hanem egyebekben is itt ma bátor céltudatos előrelépésekre, haladásra van szükség. Állami és társadalmi viszonyaink közt alig van egy-kettő, mely ne a legürgösebb reformot igényelné. Itt fájdalom, nincs mit konzerválni. A régi nemzeti erők, melyek konzerválásra, megerősítésre lettek volna érdemesek, egy országok szabadelvűség könnyelmű korzákában összeomlottak, most ezek helyére is, lehetőleg a meg-megmenthető alapon a nemzeti erők egészen új, büszke épületét kell felemleni.

De másfelől lelkeim mélyén ösztintén él a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek szeretete, a demokratikus haladás, a szabadság eszméinek megfelelő reformok utáni vágy, a melyekre itt jel akarok lenni még akkor is, ha a progresszív irány alkotásai s annak már esetleges túlzásai indokolták teszi egy nyugalmas konszolidáló, konzervatív kormányzat létrehozatalát. En egyenlőleg akkor is, mint kisebbség csak Kossuthral a 48-as függetlenségi progresszív irány híve lehetek.

Nemzetünknek a politika általános irányát illetőleg ekként való ismertetése után a magyar politikai élet egyes ágairól kell megemlékezem, a melyekben szerintem nagy és fontos feladatoknak egész sorozata vár a jövő parlament munkásságára:

I. *Külpolitikánk és közjogi viszonyaink* legelső sorba helyezik ma a bosnyák és horvát kérdést.

Ú felsége fejedelmi jogait az okkupált *bosnyák tartományokra*, magyar királyi elődeinek ősi jogára való tekintettel terjesztette ki, mégis sajnos, a magyar királyok ősi jogából ezen tartományok kormányzata terén a magyar nemzet az őt alkotmányosan megillető részt meg nem kapja, sőt nemcsak ezen új tartományokra nézve nem nyerünk új államhatalmi jogkört, hanem még a régi is mindig szűkebb

szag és annak közjogi helyzete miatt, de nem kevésbé van hasonlóra kilitásunk Bosznia és Hercegovina államjogi helyzetének rendezése ügyében. E tekintetben — nézetem az, hogy a magyar királyok és a magyar szent korona ősi jogából folyólag elengedhetlen, hogy Bosznia magyar fennhatóság alatt, mint Magyarország kapcsolt része nyerjen, bár egyébként teljeskörű tartományi, illetve országos kormányt.

Vizont azonban papiroson csakis irott malasztként szereplő jogokért anyagi áldozatokat hozunk tovább már nem szabad és pedig nemcsak Boszniát, hanem még Horvátországot illetőleg sem. Határozott, gyökéres, igazán 48-as progresszivitással teljes reformra van itt is szükség oly formán, hogy adjuk meg Horvátországnak, Boszniával párhuzamosan, mint fennhatóságunk alatt *kapcsolt résznek* külön bánásként az általa annyira követelt pénzügyi, gazdasági, kereskedelmi és közlekedésügyi önállóságot, teljes önmeghatározási jogot, — de ezzel szemben a Deák Ferenc által elalkudott Drávántúli vármegyék, legalább azon részeken, a hol magyar véreink nagyobb számban laknak, valamint egy bennünket Fiumével szeszekötő határvérmegyét kapcsoljunk vissza közvetlenül anyaországunkhoz, — azután ne hozunk Horvátországot semmiféle további áldozatot, hanem hagyjuk a maga önállóságára honvédelmi és vámközösség mellett. Hanem ne feledkezzünk meg Fiuménak úgy közjogi, mint belügyi és közgazdasági viszonyainak rendezéséről, mert drága és költséges kincünk: Adriának szemefőnye sültek, s bomladoxik horvátunk való köteleke: és a míg a magyar kormány a Tátrának kietlen szikla drága pénzen vásárolja, hogy azon mit sem politizál, itt vagyona rugó bőséggel kötelekező néhány idegen ne tüssse zergéit, addig Fiuménak kincseket érő, tengermosta csekély partján a magyar állam ellen adás politikától tájékozott horvát lesz lassankint az ur.

II. *Közjogi és külpolitikánk* pillére természetesen az ágyu: a *véderő*.

Ennek kérdésében nem tárom fel, hiszem, meg van győződve róla mindenki, hogy ismerem a sajtó sebeket. A mi más, független, önálló, szabad nemzetnek legfőbb büszkesége: hadi ereje, az nekünk keserű könnyekkel öntözött áldozatunk tárgya, mert nincs lelkünkkel összetörve, mert bár véreink alkotják is, szervezetben, lényegében nem a miénk, nem magyar.

Tisztelet Polgártársaim! E téren ismét különösen indokolt a 48-as függetlenségi Kossuth-pártnak józan, higgadt, de erélyes és jogainkból fel mit sem adó politikája, a haladásnak, a nemzeti fejlődésnek egyenes útja. Régi megfigyelésem alapult meggyőződésem, hogy e tekintetben nemzeti eredmények kivívását talán nem is annyira az uralkodó hatalom ellenkezése, mint egyes, nagy tekintélynek indokolatlanul örvendő magyar államférfiaknak rezignáló, ingadozó, sőt egyenesen a nemzeti irány ellenes, fehéret is feketére magyarázó szintjászó politikája gátolja meg.

Akit egyszer egy ilyen politikának áramlata magával ragadt, vagy épen maga hordozta ennek a nemzetellenes tannak a zászlaját, a hogyan legyen megbízható, kemény vezér a nemzeti irányú követelések élén. A magyar nemzeti irányú katonai követelések harcosainak élére a most 5 éve folyó nemzeti küzdelemben gróf. Andrásy Gyula, az alkotmánypárt vezére állott. As a férfiú, aki csak pár évvel előbb következőkben szerepelt a magyar parlamentben: (lásd Andrásy Gyula 1908. febr. 5-iki képviselőházi beszédét.) a melyben azt fejtegette, hogy a kiegyezéskor külön magyar hadseregre nem is gondoltak, az nincs is és nem is lehetséges, valamint a német

nyelv is a hadseregben, jogos, törvényes és célszerű, mert másképp

rendezett köviszonyokra van különös szük-

latlan akadályokba ütközik épen az Anas-
triával való sajnálatos közigazgatási viszonyunk

zt a gróf Andrássy Gyula tette meg a magyar nemzet csak rövid 2 és fél évvel ezen beszéd után a hadseregbeli nemzeti követelések vezérévé, első zászló-hordozójává és mi lett az eredmény? az, a mit az én borongó lelke már 1903-ban sejtett, a mi miatt azt a lappellányt el-tettem, hogy az általuk Andrássy Gyula sohasem lett igazán „kemény” vezér, mert a mikor az idők változtak, a nemzeti kö-vetelések vezéri zászlóját hamar kiejtette kezéből, félre állott, sőt seregének nagy részét betelerelte abba a táborba, a hol a 67-es törvényekből azt magyarázzák ki, hogy nincs nemzeti követelésekre jogunk, sőt nincs is tulajdonképpen magyar hadsereg.

Polgártársaim! Sapienti sat! A bol-
cseknek ennyi elég. Hiszem és reménylem,
hogy a Kossuth Ferenc programjában
fenntartott nemzeti követelményekért na-
gyobb sikerrel fog majd küzdeni a függet-
lenségi 48-as Kossuth-párt, mint Andrássy
Gyula és lealkonyult párta.

De katonai téren a nemzeti követel-
ményeken, a honvédségnek fejlesztésén és
a rég megigért honvédtüzérség felállításán
kívül különösen a tényleges szolgálati idő
leszállítása az, ami a mai munkaskorszak,
a fiatal munkaerő gazdasági grümölcsöz-
tése szempontjából nagy jelentőséggel bír,
miért is megoldását elősegíteni, azonban
csak a katonai terhek mértékterem eme-
lése nélkül kötelelességemnek ismerem.

III. Állami pénzügyeink terén az egyen-
súlyt hosszas politikai válságaink megbil-
lentették. A keresztülvitt adóreform intéz-
kedései nem egy fonákságot, nem egy igaz-
ságtalanságot mutatnak fel. Kedvez ugyan
ez a reform a kis egzisztenciáknak, de olyan-
féle tünetei, mint az, hogy egy tisztán
mezőgazdasággal foglalkozó lakosságú község,
mint pl. Boba drága házbéradó alá
kerüljön, akár csak egy nagy város, már
mégis csak a rideg betű és lélektelen nu-
merus észszerűtlen kinövése, amelyen ok-
vetlenül operációt kell végezni.

Ezenfelül az adóptételek különféle
szövevényes rendszere, mely igen gyakran
megsokszorozza az egyenes állami adóter-
het, szorul ma már egyöntetű állami ren-
dezésre bizonyos maximumok felállításával.

IV. Polgári jogok nem ellenértéke
ugyan az állampolgári köteleességeknek,
mert nem volna méltó, hogy akár a jel-
képes véraldozat, a kardesőrtetés adjon
ilyen jogokat, akár pedig kézpénzen, adó-
pénzen lehessen azt megvásárolni, mégis
elvi szempontból méltányos, hogyha a vér
és pénzaldozatok terhe általános, akkor a
polgári jogok is általánosak legyenek. Azon-
ban a hogyan nem hoz véraldozatot az, a ki
erre alkalmatlan, a hogyan nem adózik az,
a ki erre képtelen, úgy állampolgári jog-
okban sem részesíthető az, a kiben a
lelki alkalmatlanság vagy képesség erre
meg nincs.

A mai választójog rendszere a jó és
hű hazafiak, az értelmes állampolgárok
nagy tömeget kizárja e jogból, a mi igaz-
ságtalan és reformálásra szorul. De ez a
reform csak olyan lehet, a mely mellett
a magyar állam nemzeti érdekei csorbultat
nem szenvednek. Ennek mérlegelése azért
különösen fontos, mivel a reformot Bécsből
stürgetik, a hol a magyar nemzeti érdekek
nem sok igaz barátja van. Tudom, hogy a
polgári jogok gyakorlására való lelki al-
kalmatlanságot megállapítani nem könnyű,
de mégis mértékül vehető az, hogy a kiben
nincs annyi hazafiság és annyi honfűi
kötelelességtudás sem, hogy ennek a magyar
államnak nyelvéit és műveltségének leg-
elemibb eszközeit az írást és olvasást elsa-
sátítsa, az alkalmatlan a magyar polgári
jogok gyakorlására.

V. A népek millióinak azonban nem-
csak polgári jogokra, hanem igazságra és

kódexünk, a mivel F.

Napoleon megajándékozta, ma sincs. Igaz-
ságszolgáltatásunk, a szóbeliség mai meg-
szorítása mellett nehézkes, míg esküdtbí-
rósági rendszerünk közel áll a csödhöz.
Reformra, új alkotásra van mind e téren
szükségünk.

VI. Közigazgatásunk ősi, önkormány-
zati rendszerét valószínűleg újabb fenyegeti
a Szápáry minisztersége idején feltűnt ve-
szedelem, pedig ennek a nemzetnek törté-
nelmi alkotmánya intézményeinek törté-
nelmi alapon való fejlődése nem engedi
meg, hogy azokat sarkaikból kiforgatva,
egészséges növény plántálódjék belőlük az
új cserépbén.

Sok reformra, sok javításra és uji-
tásra van szükség a közigazgatás terén
de vármegyei és községi önkormányzati ren-
dszerünk ennek martalekálul nem eshetik.

A városok, nevezetesen törvényható-
sággal bíró és rendezett tanácsú városok
igazgatásának egyöntetűsítésével, valami-
féle rendezésével karöltve, a községek
igazgatását is újabb figyelemre kell venni.

Mert a községi közigazgatás körül
történtek ugyan az újabb időbe intézke-
dések, mégis teljesen elfogadom a magá-
mának is vallom erre nézve azt a nézetet,
a melyet 1907-ben a cellódömölki járás
egyik kiváló körjegyzője fejtett ki, tudni-
illik, hogy: „a javítás, a mi a községi
közigazgatás terén történt, eddig csak
személyenyvesztés volt, lyukat lyukkal fol-
doztak, holott szerves összhangba kellett
volna hozni a községek, városok és tör-
vényhatóságok adminisztrációját, megál-
kotni az önkormányzati, közszabadsági
biztosítékokat, szolgáltatni pragmatikát, jegy-
zői fizetésrendezést,“ ez utóbbit a magán-
munkálatok korlátozása ellenében.

VII. Belügyi és különösen közege-
ségügyi igazgatásunk tekintetében sok tenni
valót ismernek T. Polgártársaim, de nagy
feladatokat látok előttem magam is. Az
elmebetegék elhelyezésére elégséges gyógy-
intézetünk nincs. Kórházaink száma kevés
és felszerelésük fogyatékos, de különösen
a magánbetegpótlás van mostohán bizto-
sítva, mikor két-három órába telik, míg
valaki orvoshoz juthat, akkor egészsége,
élete felül, váratlan bajok esetén nem lehet
nyugodt. Azt megköveteli a törvény, hogy
minden községben legyen baba és halott-
kém, az állampolgárok születését és halá-
lát szigorúan szemmel tartatja, de már éle-
tét, egészségét nem. Igaz, hogy ez sokkal
nagyobb, sokkal nehezebb feladat, de an-
nál inkább kell, hogy nagyobb erővel
maga az állam megfelelő hathatós intéz-
kedésekkel segítse annak megoldását elő.

VIII. Most érkeztem a mai belpoli-
tikai kérdések legfontosabbikához a ko-
szabadsági kérdésekhez.

Évek hosszu során át mindig az a
vád hangzott a függetlenségi párt felé,
hogy mindig csak közigazgatási kérdéseken nyar-
gal és nem foglalkozik közigazgatási kér-
désekkel.

Nos, hát én a magam részéről ki-
jelentem, hogy szívesen áldoznám egész
életem munkáját e kérdések szolgálatának
és szívesen kikopasolnék ezek hathatós,
erélyes fejlesztésért mindenféle más poli-
tikát programomból hosszu időre, hogyha
az a mi viszonyaink közt egyáltalán lehet-
séges lenne a mi hazánk sajátos és sajná-
latos viszonyai közepette, a melyeknél
fogva közigazgatási életünk javán is csak
úgy munkálkodhatunk erélyesen és eredmé-
nnyel, ha azaz párhuzamosan bizonyos
közjogi nehézségeket is elhárítatnak.

Itt van mindjárt közigazgatásunknak
mai nap legidősebbik kérdése a bank
kérdés és az önálló vámterület kérdése. Mind
kettőnek bős és óltudatos megoldása
nemzeti létünk javára való biztosítása hal-

latlan akadályokba ütközik épen az Anas-
triával való sajnálatos közigazgatási viszonyunk
rendszere a mi velünk fennálló közösügyes,
közjogi viszonyunk közigazgatási téren való
kihasználása, hazánkban gyarmat módjára
való „birodalmi” kizsákmányolása. És ez a
mi pénzügyi és közigazgatási önállóságunk
nehogyan sincs inyére Bécsnek s ez az egy-
szerű igazság mindent megmagyaráz!

Nem fejtegetem bővebben ezt a kér-
dést. A közel múltban nálammál hivatot-
tabb szakférjak bőven ismertették és re-
tetenesen rombadöntötték azokat a lojalitá-
stólól részeg fejtegetéseket, melyek az idő-
szerűtlenség, a célátszerűtlenség vagy egye-
nesen valami „nemzeti vesszedelem” rut,
hamis köpenyben hazafiatlankodnak ma is
közöttünk. Röviden csak abban jelzem
álláspontomat, hogy törhetlenül, őszinte
meggyőződéssel vallom az önálló magyar
bank szükségességét, amely mielőbb való
megvalósításáért küzdeni is fogok és pedig
oly célzattal, hogy ez a nemzeti alkotás
feltétlenül megelőzze az 1917-ben halasz-
thatatlanul kivívandó önálló vámsorompók fel-
állítását.

Az önálló vámterületet nemzetgaz-
daságunk és állami függetlenségünk egyik
legfontosabb pillérkövének vallom, de
ugyanazon nézetnek, ugyanazon nemzeti
függetlenségünk érdekében elsőrendű törek-
vésnek voltam szószóljára már ezeltől 12
évvél 1898-ban is, a mikor úgy hírlaplaj-
rá mutattam a kérdés fontosságára (a Sop-
roni Napló 1898 évi dec. 4-iki számában)
mint a Magyaróvári Gazdasági Egyesület-
ben tartott felolvasásban is, a független-
ségi partnak Kossuth Ferenc által képvisel-
tett ezen irányja mellett törtem láncúkat és
pedig akkor az összes márvandó gazdasági
tekintélyek közös vámterületet merev állás-
pontjával szemben.

A közigazgatási élet egyes ágai közül
a mezőgazdaság, a gazdák érdekei azok, a
melyek nekem, mint a ki magam is gazda
vagyok, első sorban szívesen fektűsnek.

T. Polgártársaim, csak nem régen
látot napvilágot egy részletes agrár
program azzal az irányzattal, hogy ennek
alapján egy külön parlamenti párt alakul-
jon, vagy hogy a parlamentben minden
gazda ezt a programot valja.

Hát én a magam részéről ezt a pro-
gramot mindaddig, a míg a többi kö-
zigazgatási tényezővel merő ellentétbe nem
jut, elfogadom, mégis nem tartom kívána-
tosnak, hogy ezen program alapján egy
külön párt alakuljon, vagy hogy ezt a
parlamentnek csak gazda tagjai tegyék
magukévá. Ennél sokkal tovább megyek:
Vallom és állítom, hogy a magyar parla-
ment minden tagjának, legyen az gazda,
kereskedő, iparos, orvos, ügyvéd vagy
bírási más, sőt Magyarországon általában
mindenkinek agráriusnak kell első sorban
lennie.

Ennek az egész magyar nemzetnek
léte a magyar államban minden existen-
cia ma a magyar földön alapszik. Ma még
annyira földmívelő állam vagyunk, hogy
a gazdák érdekeinek háttérbe szorításával
szenved, sőt megsemmisül minden más
gazdasági tényező létalappja is. — Mit
dolgoz fel a magyar ipar? Magyar föld-
terményeit, és mit közvetít a magyar
kereskedelem ma? vagy a magyar gazdá-
nak termékeit, vagy a magyar gasztól
származó ipari gyártmányokat, vagy pedig
idegen azokat a magyar gazdák és az
azoknak termékeiből élő iparosok számára.

Az a német gyáros, aki gyarmataru-
kat dolgoztat, tal és immé külföldi piacon
lát el, mit törődik vele, ha a német gazda
tönkre megy is, ő megél és szaporítja a
nemzeti jövedelmet is. Magyarországon
azonban mit csinál az ipar, ha a gazda
termelésre, és mit a kereskedő, ha a gazda
vásárlásra képtelen? Itt nálunk minden-
kinek első sorban agráriusnak kell lennie.

középbirtokon nyugszik ma ennek a nemzetnek léte alapja. éppen ezért ezeknek érdekei a parlamenti munkálkodás alatt szüntelen szem előtt tartandók. A kizsáradás meg kell könnyíteni a birtokszerezést vagy megfelelő birtokok bérlését, lehetővé kell tenni állami utmutatás mellett esetleg támogatás útján, hogy gazdaságát jobban, tökéletesebben rendezhesse be és szerelhesse fel, földjét helyesen művelje és termékenyebbé tegye, az elemi károsodások ellen pedig kötelező állami tűz- és állatbiztosítással kell megvédelmezni.

1 millió magyar kiszagda sokkal nagyobb ereje a nemzetnek, ha megelégedett, boldog és nem tengődik, mint 100 vagy 200 rettenetesen gazdag gyáros, a kiknek virágzó telepét az állam agyon támogatta.

A középbirtokosok terheinek könnyítése, a nagy kötétt birtoknak pedig az ország érdőtérleteire való lehető áthelyezése az én agrárprogramom további pontja.

IX. Azonban a gazdák érdekei mellett párhuzamosan nem kicsinylem, sőt igen jól tudom méltányolni az *ipar és kereskedelem* érdekeit is.

Franciáország nagy fiának Colbertnek tétele szerint egy nemzetnek főgömbje ideálja legyen mindig a nemzetgazdasági erők az emberi képességek isteni összhangja.

Virágzó, erőttől duzzadó, sok oldali ipar egy képzett, művelt, szorgalmas magyar iparosztállyal állami önállóságunknak, függetlenségünk politikánk megvalósulásának feltétele is, de következménye is. Csak úgy lehetünk igazán függetlenek, hogyha iparilag is feleslegesen teszük számunkra a külföldet, de viszont, ha függetlenek vagyunk, iparunk is fejlődik és virul.

Azonban nem az ésszerűtlen iparpártolásban, állami agyon támogatásban látom én a nemzeti politikának feladatát e téren, mert az az agyon protegált ipar, mint az üvegház növény az élet viharait nem bírja ki, hanem a fölcsúsztatás egészéggel, bel és külföldön egyaránt versenképessé tenni az ipart munka és közlekedési feltételek biztosításával, jó kereskedelmi összeköttetések, biztos piacok megszerzésével. De különösen nagy súlyt helyezek arra, hogy a nagyipar, gyáripár rovására tönkre ne tétessék a kisipar addig, a míg amahoz idomulni nem tud.

Kereskedelmi érdekeink tekintetében sem elégséges a börzének gyakran amlagintt megrendszabályozása, bar ez is fontos kérdés, hanem ott van még a csodatorvénny reformja, az egészségtelen hitelviszonyok rendezése, az egészséges kereskedelmi jog megalkotása s a magyar kereskedelem számára megfelelő külföldi piacok biztosítása, a mire különösen a Balkán államok kínálkoznak, a helyi kereskedelemnek pedig a tisztességtelen versenytől való védelme. (A mérlegek és mértékek ügye.)

Az egész közgazdaság, de különösen az ipar és kereskedelem szempontjából fontos a helyes *vasutépítési, vasúti igazgatási és tarifai politika*, valamint általában a közlekedési politika.

Vasutépítési politika tekintetében helyrehozatlan hibákat követett el hazánkban az előbbi idők rövidlátása és korrupt vicinálizmusa, mikor nem a közgazdaság, hanem egyesek magán érdekei jelölték ki a vasutak irányát. Nyugstanrópának minden nagy államában a hatalmas vízi utakkal párhuzamosan haladnak a vasutak, például Franciaországban a Szejna, a Rhone, Németországban a Rajna, az Elba, Olaszországban a Pó partján. Ennek eredménye, hogy ott mindenütt virágzó gyárvárosok, nagyvárosok, kereskedelmi gócpontok kelet-

keztek, pedig éppen fordítva keletkeztek a városok és a vasutak csak legfeljebb egy-egy ponton adta meg a fejlődés a természetes feltételeit. (Pl. Győr, Budapest.) Mert vasut és víziut egymást kiegészíteni van hivatva.

De a vasutépítési politikája mellett annak *helyes igazgatása* is fontos tényező ezen közgazdasági nemzetvagyon eredményes gyümölcsösztetésében.

Ma már egy hatalmas hadsereg a magyar vasutak csóka. Ez a sereg fontos közgazdasági célokat szolgál, tiszteletreméltó, intelligens tábort, amelyet bölcsen, igazságosan vezetni, érdeme szerint méltányolni és jogos igényeiben kielégíteni kell, hogy a vasuti igazgatás tökéletes, egy kulturálmaghoz méltó legyen.

A közlekedési politikának azután nem szabad ma a forgalom folytonos emelkedése mellett a vidék, a községek úthálózatának rendezését, a belső forgalom középkori maradványainak közbenső vámsorompók megszüntetésének kérdését sem mellőzni és az egyes községeket aránytalanul sújtó utépítési terheket könnyíteni kell.

Nem mellőzöm egészen a *víziutak kérdését* sem, mert ha a tengertől messze estünk is mi, ha a tengeri kereskedelmi flottánk kérdése nem érint is bennünket, nem szabad felednünk, hogy Magyarországnak 10 kisebb folyóján van körülbelül 1000 km. ut, amelyen 2 méter mélyen járó, tehát sekély járatu hajók végzik az olcsó szállítást, míg itt, a mi kerületünk északi határát m. e. 60 km. darabon locsolja a Rába a nélkül, hogy annak közlekedésre alkalmas utját ily irányban a magyar közlekedési politika eddig figyelemre méltatta volna.

X. Most végül még az emberi szellem, az *egyházi és közművelődési intézmények politikájáról* néhány szót.

T. Polgártársaim! Az egyházpolitikának kérdésében nem elégszem meg azzal a mindennapi frázissal, hogy istápolója, elősegítője akarok lenni a felekezeti békeségnek.

Ez szerintem nem elég. Az egyházakat érintő fontos kérdéseket napjainkban minduntalan felveti a politika, ezekben a felekezeti békeség ápolása mellett üdvösen, hasznosan dolgozni, tenni is kell.

Tartozom annak kijelentésével, hogy meglehetősen és különös gondallal figyelem a magyar törvényesen bevett vallásfelekezetek ügyeit, mintán az egyházi élet a magyar közélet egy oly fontos tényezőjének tartom, melyre üdvös alkotásokat építeni lehet is, kell is, éppen ezért a magyar egyházak jogait megvédelmezni kötelességemnek ismerem.

Hajdu vármegye legutóbb szőnyegre vetette a katolikus egyházi javak, a holtkezi birtokok államosításának, elkobzásának szekularizálásának kérdését. Ebben az ügyben volt már alkalom álláspontomat a nyilvánosság előtt, Vasvármegye közgyűlési termében megismertetni, melyet ezuttal is nyíltan megismételtek, hogy én a szekularizációt a tulajdonjog szentsége ellen intézett könnyelmű gondolatnak tartom és határozottan elítélem az ide irányuló törekvést.

Nézetem ugyanis az, hogy minden oly vagyon, mely valamely egyháznak, egyházi méltóságnak, hivatalnak vagy testületnek, mint gazdálkodó alanynak kezén van, telekkönyvileg tulajdona, kizárólag egyházi vagyonnak tekintendő, mely felett rendelkezni egyedül maga az egyház van hivatva saját szabályai szerint.

Bélatom és elismerem, hogy lehetnek viszásságok, helytelenések a kath. egyházi javak kezelése és jövedelmük felhasználása körül, de ezeknek nem lehet az állam az orvosa, hanem csak az egyház maga.

Azon kell lenni igen is, hogy maga

gyoni és iskolai ügyeibe való beleszólása által, miért is kivánom, a miként az a 48-as függetlenségi Kossuth pártnak hagyományos programpontja, a kath. autonomia megvalósítását.

Ez jogosult, igazságosabb és hathatóbb orvosság minden szekularizációnál.

Minden törvényesen bevett vallásfelekezet, de különösen a protestáns egyházak szegény hitközségei existenciája érdekében az 1848. évi törvényalkotás egy sarkalatos, szép és áldásos cikkének a 48. XX. tc.-nek méltányos és terjedtebb körű megvalósítását kívánom.

Az izraelitákat illetőleg pedig hitfelekezeti ügyeik kezelésének rendezetlensége miatt, mely ugy az államkormányzat szempontjából, mint saját érdekeik tekintetéből is káros, szükségét látom egy újabb kongresszus összehívásának, mely hivatva lenne a jelenlegi háromféle szervezet helyett egységes szabályzatot megalkotni.

Iskolai ügyekben egészen Magyarországon sok még a tenni való, de e tekintetben mégis háttérbe nem szorulhat már kerületünk, a mellyel szemben az államkormányzat eddig amugyis elég mostoha volt.

Nincs e virágzó vidéken egyetlen iskola sem, melyet ne a lakosság maga, a felekezetek vagy községek tartanának fen, esetleg több-kevesebb állami támogatás mellett és mennyi köztük a tulzsuolt, a hol az állam segíteni volna köteles. De különösen égetően megoldásra vár az a kérdés, hogy ennek a kerületnek virágzó központja járásunk fejlődő és népesebb székhelye egy középfokú iskolát kapjon.

Az oly gócpontoknak, mint Csellőmök és Jánosháza kulturális érdekeiről megfeledezni nem szabad, mert az kihat saját fejlődésükre, de kihat az egész környékre is.

Pedig ez a termékeny, virágzó vidék a maga intelligens népével megérdemelné, hogy még bizonyos szakoktatási intézetek is emelhetnék jelentőségét s hirdethetnék az államkormányzat bölcsességét.

Ezekre törekedni kötelességemnek ismerem. De nem hagyom említés nélkül azt sem, hogy az 1907. évi XXVI. és XXVII. tc. közt fennálló különbséget az állami tanító-, valamint ezekhez mérve a felekezeti és községi tanítók helyzetének rendezése tekintetében, igazságatlannak tartom, melynek megszüntetése iránt, ha arra alkalom lesz, szívesen és teljes meggyőződéssel emelek szót.

T. Polgártársaim!

Esekben már most kifejtettem általánosságban és részleteiben politikai felfogásomat, törekvéseim irányzatát, azokat az elveket, amelyekért küzdeni, amennyire csak a Gondviselés csekély erőmmel engedi, kitartás, erély és a függetlenségi 48-as Kossuth-párt programjához való hű ragaszkodás mellett szent kötelességemnek ismerem.

Ugy tettem erről tanuságot, amint lelkem mélyen érzem és e tanuságtételt Kossuth Lajos azon szavaival fejezem be, hogy: „Méltánylás vagy kárhuztatás rokonzeny vagy gyűlölet, helyealás vagy rosszalás, töletek függ polgártársaim, est csak Tiadbatjátok; de egyet magam adok magamnak és est tölem senki el nem veheti s ez a lelkiismeret tisztasága s azon önérzet, hogy személyes érdek nem vezet, meggyőződéssem nem eladó és sem a hatalmasok komor tekintete sem polgártársaim-keze, -indulata meg-nem tántorít!”

Ezzel veszem kezembe a csellőmölki választókerület 48-as függetlenségi Kossuth-pártjának zászlaját, melyet magasan lobogtatva kiáltom, hogy:

Éljen a Haza!